

แนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษา
วิชาทหารเพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองของกองทัพไทย

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

พันเอก ปธาน ดุลยวัตดีเลิศ

รองผู้อำนวยการกองทะเบียนพลนักศึกษาวิชาทหาร

หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน

วิทยาลัยการทัพบก

กันยายน 2568

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย พันเอก ปทาน ดุลยวัตติเลิศ
เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร
 เพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองของกองทัพไทย
วันที่ 9 กันยายน 2568 จำนวนคำ : 12,141 คำ จำนวนหน้า : 39 หน้า
คำสำคัญ นักศึกษาวิชาทหาร
ชั้นความลับ ไม่มีชั้นความลับ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองของกองทัพไทย มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาสถานภาพของนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ในปัจจุบัน เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองของกองทัพไทย

ผลการวิจัยสรุปว่า การเพิ่มจำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 จำเป็นต้องดำเนินการในหลายมิติอย่างบูรณาการ ทั้งการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน การสร้างแรงจูงใจและระบบสิทธิประโยชน์ การบูรณาการกับระบบการศึกษา และการประกอบอาชีพ และการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ และการสร้างการรับรู้ โดยต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งกองทัพ หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน การดำเนินการตามแนวทางที่นำเสนอในงานวิจัยนี้จะช่วยเพิ่มจำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ซึ่งจะส่งผลให้กองทัพไทยมีกำลังพลสำรองประเภทผู้บังคับบัญชาที่มีคุณภาพ และเพียงพอต่อความต้องการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศในระยะยาว อีกทั้งยังช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีภาวะผู้นำ มีวินัย และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุกมิติต่อไป

ABSTRACT

AUTHOR : Colonel Pathan Dunyawatdeelert

TITLE : Guidelines for promoting further education in the 4th and 5th years of military cadets to increase the number of reserve personnel in the Thai Army.

DATE : 9 September, 2025 **WORD COUNT :** 12,141 **PAGES :** 39

KEY TERMS : Military student

CLASSIFICATION : Unclassified

The research on Guidelines for Promoting Further Study in Year 4 and Year 5 of Territorial Defense Students to Increase the Number of Reserve Forces for the Thai Armed Forces" aims to: Study the current status of territorial defense students who pursue further education in Year 4 and Year 5, examine the environmental factors influencing their decision to continue their studies in these years, and explore strategies to promote continued education in Year 4 and Year 5 among territorial defense students in order to increase the reserve force of the Thai military.

The research findings conclude that increasing the number of territorial defense students who continue their studies in Year 4 and Year 5 requires a comprehensive and integrated approach. This includes curriculum and instructional development, the creation of motivation and benefits systems, integration with the education and employment systems, as well as the enhancement of public relations and awareness. Successful implementation demands collaboration from all relevant sectors, including the military, government agencies, educational institutions, and the private sector. Implementing the proposed strategies in this research will help increase the number of territorial defense students continuing into Year 4 and Year 5. This, in turn, will provide the Thai Armed Forces with a sufficient and high-quality reserve officer corps, supporting long-term national security. Moreover, it will contribute to the development of human resources who possess leadership, discipline, and social responsibility key qualities for driving the country's development across all dimensions.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของ นักศึกษาวิชาทหารเพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองของกองทัพไทย สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากการสนับสนุนจาก วิทยาลัยการทัพบก ที่กรุณาจัดการให้นักศึกษาได้เกิด ความคิดสร้างสรรค์ในการคิดค้นงานวิจัยในครั้งนี้ขึ้น

ขอขอบพระคุณ พลตรี เกียรติชัย โอภาโส ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก ขอขอบพระคุณ พลตรี ชัยธนัญชา วาจรัต ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา คณะกรรมการควบคุม เอกสารวิจัยส่วนบุคคล พันเอก สุเทพ ยั่งยืน ประธานกรรมการ พันเอกหญิง มณฑิรา ยิ้มสมบูรณ์ กรรมการ พันเอกหญิง นवलสมร จรวงษ์ กรรมการและเลขานุการ และ อาจารย์ที่ปรึกษา พันเอก ปราโมท หม่อมศิลา ที่ได้แนะนำ ให้คำปรึกษา และเอื้อเฟื้อ สิ่งต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการทำโครงการวิจัยนี้ และสิ่งสำคัญยิ่งต้องขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ได้เสียสละทั้งร่างกาย แรงใจ ระดมพลังสมองตอบแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นพลัง ในการขับเคลื่อนที่สำคัญของงานวิจัยนี้

ขอขอบพระคุณ ที่ได้ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเปิดโอกาสให้นักศึกษา วิทยาลัยการทัพบก ได้แสดงศักยภาพในการวิจัยครั้งนี้

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
วิธีการศึกษา	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 บทแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)	
ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	8
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติปี 2568 ประเด็นความมั่นคง	11
นโยบายกองทัพบกปี 2568	13
พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง ปี 2558	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
บทที่ 3 บทวิเคราะห์ข้อมูล	
สถานภาพของนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5	
ในปัจจุบัน	18
สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5	
ของนักศึกษาวิชาทหาร	20
แนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของ	
นักศึกษาวิชาทหารเพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองของกองทัพไทย	22

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4 บทอภิปรายผล

สถานภาพของนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ในปัจจุบัน	27
สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ ในชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร	28
แนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อ ชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร	29

บทที่ 5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ

สรุปการอภิปรายผลการวิจัย	36
สรุปผลการวิจัย	37
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	38
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป	39

เอกสารอ้างอิง

ภาคผนวก

ผนวก ก การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ประวัติย่อผู้วิจัย

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน อีกทั้งสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีพลวัตสูง และมีความซับซ้อนหลากหลายมิติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออนาคตการพัฒนาประเทศอย่างมาก ดังนั้น การพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์¹

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นความมั่นคง ถือเป็นกรอบแนวทางการดำเนินการหลัก ที่จะนำไปสู่จุดหมายปลายทางในภาพรวมที่เป็นรูปธรรมชัดเจนในระยะ 20 ปี ตามที่ยุทธศาสตร์ชาติด้านความ มั่นคงได้กำหนดเอาไว้ ซึ่งก็คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข โดยมีเป้าหมายสำคัญ ประกอบด้วย 1) ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข 2) บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ 3) กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาความมั่นคง 4) ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคม ระหว่างประเทศ และ 5) การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งนโยบายของกองทัพบกปี 2568 ข้อที่ 3 ฝึกให้พร้อมต่อทุกภัยคุกคาม และข้อที่ 4 พร้อมทุกยามเมื่อเกิดพิบัติภัย เพื่อครอบคลุมทุก มิติและทุกด้านการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

กำลังพลสำรอง ถือเป็นกำลังทางยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญในการรักษาความมั่นคงและอธิปไตยของชาติในยามปกติ และเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ชาติในรูปแบบต่าง ๆ เมื่อประเทศเข้าสู่ภาวะสงครามกำลังพล

สำรองจะเข้ารับราชการทหารในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับกำลังประจำการในการป้องกันประเทศ² กำลังพลสำรองจึงเป็นเครื่องชี้วัดอย่างหนึ่งว่าประเทศมีความมั่นคงมากน้อยเพียงใด กำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาถือเป็นหลักของกองทัพในระดับผู้บังคับบัญชา ซึ่งกองทัพได้กำหนดนโยบายการฝึกวิชาทหารทุกปีการศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารมีร่างกายแข็งแรง มีความรู้วิชาทหาร สามารถปฏิบัติการทางยุทธวิธี ปฏิบัติการลักษณะหน่วยทหารขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มความเข้มข้นของการฝึกตามหลักสูตร เสริมสร้างระเบียบวินัย ปลูกฝังอุดมการณ์ ความรักชาติ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อมุ่งไปสู่การบรรจุในบัญชีบรรจุกำลัง และการใช้กำลังพลสำรองในยามปกติและในยามสงคราม³

นักศึกษาวิชาทหาร (นศท.)⁴ คือ บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างเข้ารับการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร พ.ศ. 2503 เป็นกำลังพลสำรองของกองทัพไทย ภายใต้การควบคุมของหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน⁵

การฝึกนักศึกษาวิชาทหารเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้สามารถสนับสนุนและตอบสนองต่อภารกิจด้านความมั่นคงของกองทัพได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้วิชาทหาร สามารถปฏิบัติการทางยุทธวิธี มีประสบการณ์ในวิชาทหารที่เหมาะสม และมีความพร้อมที่จะรับใช้ประเทศชาติอย่างเต็มใจในฐานะกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพของกองทัพบก ตั้งแต่วัยปกติจนถึงยามสงคราม พร้อมเข้ารับการทหารตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497⁶ และพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พุทธศักราช 2558⁷ โดยนักศึกษาวิชาทหารที่สำเร็จหลักสูตรชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 4 หรือ ชั้นปีที่ 5 จะให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการ และนำปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 โดยได้รับการยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ และถือว่าเป็นกำลังพลสำรองของกองทัพแล้ว แต่ในปัจจุบันนักศึกษาวิชาทหารไม่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ส่งผลให้จำนวนกำลังพลสำรองประเภทนายทหารสัญญาบัตรลดลงถึงร้อยละ 90

ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ทำการศึกษาสภาพของนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ในปัจจุบัน ศึกษาสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ ตลอดจนศึกษาแนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหารเพื่อเพิ่ม

จำนวนกำลังพลสำรองของกองทัพไทย สอดคล้องกับนโยบายของกองทัพบกที่มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 ได้รับการฝึกศึกษา เพื่อฝึกทักษะในการเป็นผู้นำการเป็นกำลังสำรองที่ดีของกองทัพไทยและเป็นการพัฒนาระบบกำลังพลสำรองอันจะทำให้มีการจัดเตรียม และการใช้กำลังพลสำรองมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพของนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหารเพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองของกองทัพไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

1. รูปแบบการวิจัย : การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ตามที่วิทยาลัยการทัพบกกำหนดโดยเป็นการวิจัยเชิงเอกสารการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2. ขอบเขตการวิจัย

2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา : ศึกษาสถานภาพ และสภาพแวดล้อมของกลุ่มนักศึกษาวิชาทหารที่สำเร็จการศึกษาชั้นปีที่ 3

2.2 ขอบเขตด้านประชากร : กลุ่มนักศึกษาวิชาทหารที่สำเร็จการศึกษาชั้นปีที่ 3

2.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ : กลุ่มนักศึกษาวิชาทหารที่สำเร็จการศึกษาชั้นปีที่ 3 ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

2.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา : ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2567 ถึงเดือนมิถุนายน 2568

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล : รวบรวมข้อมูลจากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมต่าง ๆ บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลในการวิจัย และข้อมูลจากนักศึกษาวิชาทหารของหน่วยบัญชาการรักษาดินแดนในห้วงปี 2564 ถึง 2566

4. การวิเคราะห์ข้อมูล : กำหนดให้ใช้กรอบการคิดเชิงยุทธศาสตร์เก็บรวบรวมข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้การวิเคราะห์ SWOT analysis และ TOWS Matrix

5. ขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรม \ ระยะเวลา	พ.ย. 67	ธ.ค. 67	ม.ค. 68	ก.พ. 68	มี.ค. 68	เม.ย. 68	พ.ค. 68	มิ.ย. 68
เลือกเรื่องและกำหนดหัวข้อการวิจัย	↔							
สอบการนำเสนอโครงร่างเอกสารวิจัย		↔						
ศึกษาค้นคว้าที่มาของปัญหา			↔	↔	↔			
การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล					↔			
การสรุปผลการวิจัย						↔		
การนำเสนอผลการวิจัย							↔	
จัดทำรูปเล่ม								↔

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบสถานภาพของนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ในปัจจุบัน
2. ทราบสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร
3. ได้แนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองของกองทัพไทย

บทที่ 2

บทแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษา วิชาทหารเพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองของกองทัพไทย ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย วิเคราะห์ และ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้ในการอธิบายผลการวิจัยที่ได้ โดยมีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580⁷ เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของ ประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วย การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในส่วนของยุทธศาสตร์ชาติด้าน ความมั่นคงมีเป้าหมายคือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุขเน้นการบริหารจัดการ สถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย เอกราช อธิปไตย สงบเรียบร้อย ในทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และ ระบบฐานข้อมูลให้พร้อมรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมี ความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัยมี จิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษา ศีลธรรมและเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มี ทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตาม ความถนัดของตนเอง

ยุทธศาสตร์ หมายถึง การนำกองทัพหรือบทบาทของนายพล ผู้ควบคุมกองทัพ หรือการนำกองทัพ ต่อมายุทธศาสตร์นำมาใช้ในความหมายของทักษะในการใช้กำลังที่จะ

เอาชนะฝ่ายตรงข้ามและสร้างระบบที่เป็นหนึ่งเดียวของการปกครองโลก ในขณะที่ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร^๘ สรุปความหมายของยุทธศาสตร์ตามแนวคิดของ Carl Von Clausewitz ไว้ว่ายุทธศาสตร์เป็นศิลปะของการใช้ยุทธเป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสงคราม หมายถึง องค์ประกอบของยุทธศาสตร์ในยุคของ Clausewitz ประกอบด้วย 3 ส่วน คือเป้าหมาย ends) คือวัตถุประสงค์ของสงคราม วิธีการ ways) คือ ศิลปะการใช้การยุทธ และทรัพยากร means) คือ การยุทธ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ความหมายของการพัฒนา การพัฒนา^๙ เป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากความสนใจซึ่งเกิดขึ้นจากการสังเกตปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม และวัฒนธรรม ซึ่งอธิบายไว้อย่างชัดเจนว่า สังคม และวัฒนธรรมของมนุษยชาติมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาด้วยสาเหตุต่าง ๆ หลายประการดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ Physical Environment)
2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร Population Change)
3. การอยู่โดดเดี่ยว และการติดต่อกัน Isolation and Contact)
4. โครงสร้างทางสังคม และวัฒนธรรม Social and Cultural Structure)
5. ระดับของความรู้ และเทคโนโลยี Knowledge and Technology)
6. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างอื่น เช่น การเล็งเห็นความจำเป็นในการ

เปลี่ยนแปลง หรือนโยบายของผู้นำประเทศ

สิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจในเบื้องต้น คือ ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมนั้น กินความครอบคลุมไปถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ก้าวหน้าหรือถดถอยก็ได้ แต่ที่เป็นพื้นฐานแนวคิดที่สำคัญของการพัฒนา ก็คือ ทิศทางของการเปลี่ยนแปลง Direction for Change) ในลักษณะที่ก้าวหน้า หรือการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเท่านั้น

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามีอยู่สามส่วน คือ ผู้กระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เจตนารมณ์ อุดมการณ์ วิธีการรวมทั้งกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเป้าหมายของกระทำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ความเข้าใจชัดเจน

ในแต่ละองค์ประกอบเหล่านี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาวิชาการที่ว่าด้วยการพัฒนา¹⁰

จากการศึกษาเชิงวาทกรรม พบว่า มีการแอบแฝงซ่อนเร้นความต้องการที่แท้จริงของผู้ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นอุดมการณ์ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ วิธีการ นั่นคือ การพัฒนาที่ผ่านมาในอดีตเป็นเพียงการบิดเบือน ซ่อนเร้นฉันทามติเชิงวิชาการที่แท้จริงของพัฒนาศาสตร์ โดยพยายามใช้วาทกรรมครอบงำระบบความคิด รวมไปถึงการชี้้นำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคม และวัฒนธรรมเป้าหมายให้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ผู้สร้างวาทกรรมต้องการ¹¹ นอกเหนือไปจากนั้น ยังมีข้อคิดเห็นทางวิชาการที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า ภายใต้เงื่อนไขที่บริสุทธิ์ การพัฒนาที่แท้จริงไม่มีทางที่จะเกิดขึ้นได้ ถ้าหากไม่สามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงเชิงลบของสังคมซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นควบคู่กันไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในทางบวก หรือการพัฒนา อย่างไรก็ตาม โดยแก่นแท้แห่งศาสตร์นั้น การพัฒนา มีความหมายเป็นสองนัย คือ

1. ในความหมายอย่างแคบ การพัฒนา หมายถึง การประดิษฐ์คิดค้น หรือริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา และนำมาใช้เป็นครั้งแรก เช่น การคิดค้นกระแสไฟฟ้า การประดิษฐ์เครื่องคอมพิวเตอร์

2. ในความหมายอย่างกว้าง การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของระบบต่าง ๆ ในสังคมที่ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมนั้น โดยมีหลักที่ใช้ในการพิจารณาโดยมีจุดเน้นอยู่ที่ลักษณะของการพัฒนา คือ

2.1 การเปลี่ยนแปลงในด้านปริมาณ คุณภาพ และสิ่งแวดล้อม ทุกด้านให้ดีขึ้น หรือเหมาะสมกว่าสภาพที่เป็นอยู่เดิม

2.2 มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างมีลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกันไป

2.3 มีลักษณะเป็นพลวัตร ซึ่งหมายความว่า เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง

2.4 มีลักษณะเป็นแผน และโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใคร ด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อใด ใช้งบประมาณ และ สิ่งสนับสนุนเท่าใด ใครรับผิดชอบ

2.5 มีลักษณะเป็นวิชาการ ซึ่งหมายถึง การกำหนดขอบเขต และกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนด เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชนบท การพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาชุมชน การพัฒนาการศึกษา

2.6 มีลักษณะที่ให้น้ำหนักต่อการปฏิบัติการจริงที่ทำให้เกิดผลจริง

2.7 การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากมนุษย์ โดยมนุษย์ และเพื่อมนุษย์ หรืออาจจะเกิดขึ้นเอง

2.8 มีเกณฑ์ หรือเครื่องชี้วัด ซึ่งสามารถจะบอกได้ว่าการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมดีขึ้นมาก หรือน้อยเพียงใด ในระดับใด

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ สรุปว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้น หรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า และการเปลี่ยนแปลงนี้จะมีสองส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ การเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพ รวมทั้งจะต้องมีทิศทางที่ดีขึ้นเท่านั้น¹²

ดังนั้น การศึกษาวิชาการทางด้านการพัฒนา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีพื้นฐานทางด้านวิชาการรอบด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิชาการทางด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วย องค์ความรู้ทางด้านสังคมวิทยา มานุษยวิทยา รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ จิตวิทยา ภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รวมทั้งสถานะของการดำรงอยู่ ความเป็นมา และการเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้เหล่านี้

ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา

ทฤษฎีการพัฒนาเริ่มต้นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 18 เพื่ออธิบายวิวัฒนาการของมนุษย์และสังคม โดยมีการจำแนกตามยุคสมัย สำนักความคิด และแนวอุดมการณ์ เช่น เสรีนิยม สังคมนิยม หรือเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก (Mainstream Economics) ซึ่งในบางช่วงเวลา ทฤษฎีเหล่านี้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการครอบงำและชี้นำการพัฒนาประเทศที่ด้อยพัฒนา จนนำไปสู่การแสวงหาผลประโยชน์ และการทำลายสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ต่อมาได้เกิดแนวคิด กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนา (New Development Paradigm) ที่เน้นความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน ชุมชน หรือภาคประชาสังคม โดยใช้หลัก AIC ซึ่งประกอบด้วย A (Appreciation): การเปิดใจรับฟังและยอมรับมุมมองของทุกฝ่าย I (Influence): การระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาร่วมกัน และ C (Control): การลงมือจัดทำแผนปฏิบัติการโดยมีข้อผูกพันร่วมกัน

แนวคิดนี้ยืนยันว่าการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้เมื่อทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เรียนรู้ร่วมกัน และสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยยึดหลักความสมดุลเป็นแกนกลาง

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติปี 2568 ประเด็นความมั่นคง

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติปี 2568 ประเด็นความมั่นคง กำหนดแผนย่อยไว้ 5 แผนย่อย ดังนี้

1. การรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อสร้างความสงบให้เกิดขึ้นในประเทศชาติบ้านเมือง เอื้อต่อการบริหารและพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาตินโยบายที่กำหนด สังคมมีความเข้มแข็งสามัคคีปรองดอง ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ คือ การสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สร้างความรักความสามัคคี ความสำนึกจงรักภักดี และความภาคภูมิใจในชาติ ให้เกิดขึ้นกับประชาชนทุกหมู่เหล่า ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพและธรรมาภิบาล เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน ตลอดถึง การพัฒนาปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรม

2. การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อเร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบันอย่างจริงจัง ให้หมดไปในที่สุด พร้อมทั้งพัฒนากลไกเฝ้าระวัง แจ้งเตือนป้องกัน และแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่อาจเกิดขึ้นใหม่อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยเกียรติภูมิ และผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน และการพัฒนาประเทศตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ คือ การวิเคราะห์ และระบุสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาในแต่ละเรื่องให้ชัดเจน วางแผนบูรณาการในการแก้ไขปัญหาตามลำดับความเร่งด่วนของปัญหา มีการติดตามตรวจสอบที่เป็นรูปธรรม ตลอดจนพัฒนากลไกในการเฝ้าระวังแจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหา ทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบัน และอาจเกิดขึ้นใหม่ ให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

3. การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติเพื่อยกระดับขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งระบบของประเทศให้มีความพร้อมในการป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ สามารถติดตาม แจ้งเตือน ป้องกัน แก้ไขปัญหา และรับมือกับภัยคุกคามรวมทั้งปัญหาที่อาจกระทบต่อความมั่นคงในทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรงตลอดถึงสามารถพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน และการพัฒนาประเทศ ได้ตามที่เป็นบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอย่างมีประสิทธิภาพตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ คือ พัฒนาระบบงานด้านการข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ สามารถติดตาม แจ้งเตือน ระวังภัยภัย ป้องกันปัญหาและภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อนจะเกิดเหตุการณ์หรือเหตุการณ์จะลุกลามต่อไป ในขณะเดียวกัน จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพกองทัพ และหน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งคน เครื่องมือ/ยุทโธปกรณ์ แผนปฏิบัติการตลอดจนการฝึกและระบบการบริหารจัดการให้มีความพร้อมอย่างเพียงพอ และเป็นรูปธรรม ในการเผชิญกับภัยคุกคามต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจัดทำแนวทางในการบริหารจัดการ และ/หรือ แผนปฏิบัติการในการเผชิญกับภัยคุกคามแต่ละมิติให้เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญรวมทั้งสิ้น 5 แนวทาง ประกอบด้วย 1) การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแบบบูรณาการ 2) การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ 3) การพัฒนาศักยภาพของประเทศด้านความมั่นคง 4) การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ และ 5) การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือทางการทหารกับประเทศ เพื่อนบ้าน มิตรประเทศ และองค์การนานาชาติ

4. การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์การภาครัฐ และมิใช่ภาครัฐ เพื่อสร้างความสงบ สันติสุข ความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติภูมิภาค และโลกอย่างยั่งยืน ตลอดจนให้สามารถร่วมกันป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นด้วยแนวทางสันติวิธีอย่างยั่งยืน โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ คือ อาศัยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีในทุกระดับ และทุกด้านกับนานาชาติ ส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นของประชาคมอาเซียน พร้อมยึดมั่นใน

หลักความเป็นแกนกลางของอาเซียนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง รวมไปถึงการเสริมสร้างความร่วมมือกับทุกประเทศให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปตามหลักกฎหมาย และหลักการสากล บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศ สำหรับแนวทางการพัฒนาที่สำคัญรวมทั้งสิ้น 3 แนวทาง ประกอบด้วย 1) การเสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศ 2) การเสริมสร้าง และธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค และ 3) การร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้านภูมิภาคโลก รวมถึงองค์การภาครัฐ และที่มิใช่ภาครัฐ

5. การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีกลไกในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงที่เป็นรูปธรรม โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ คือ การปรับโครงสร้าง บทบาท อำนาจหน้าที่ และระบบการบริหารจัดการของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับแนวทางการพัฒนาที่สำคัญรวมทั้งสิ้น 3 แนวทาง ประกอบด้วย 1) การบูรณาการกลไกการบริหารจัดการความมั่นคง 2) การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง และ 3) การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

ดังนั้น แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคง ซึ่งครอบคลุมทั้ง 5 แผนย่อยที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่อง เชื่อมโยง และส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันดังกล่าว ถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง เนื่องจากถึงแม้จะมียุทธศาสตร์ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ แต่หากมิได้มีการนำไปสู่การปฏิบัติ หรือนำไปปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนทั้ง 5 แผนย่อยแล้วก็จะทำให้การดำเนินการไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้ได้¹³

นโยบายกองทัพบกปี 2568

ผู้บัญชาการทหารบก ได้มอบนโยบายสำคัญสำหรับปี 2568 ให้กับผู้บังคับหน่วยทุกระดับเพื่อยึดถือเป็นแนวทางการปฏิบัติงาน โดยประกอบไปด้วย 5 ด้านหลัก ประกอบด้วย

1. การพิทักษ์เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งถือเป็นสถาบันสูงสุดในประเทศไทย การปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ เช่น การถวายความปลอดภัย, การสืบสานพระราชปณิธาน และการขับเคลื่อนงานจิตอาสาพระราชทาน เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญอย่างสูงสุด พร้อมกับการจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติในโอกาสมหามงคล เพื่อถวายเป็น พระราชกุศล

2. กองทัพบกจะต้องพัฒนากำลังพล และยุทธโศปกรณ์ให้พร้อมเผชิญหน้ากับภัยคุกคามในทุกรูปแบบ การปรับปรุงยุทธศาสตร์ และโครงสร้างของกองทัพจะต้องสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติการทางทหาร รวมถึงการพัฒนาการบริหารจัดการกำลังพล เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้กองทัพมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

3. การฝึกให้พร้อมต่อทุกภัยคุกคาม การฝึกกำลังพลในทุกระดับต้องเป็นไปตามแนวทางฝึก อย่างที่จะรบเมื่อรบต้องชนะ ทุกหน่วยต้องมีการฝึกอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความสามารถและความพร้อมในการปฏิบัติภารกิจ

4. กองทัพบกต้องเตรียมกำลังพล และยุทธโศปกรณ์ให้พร้อมรับมือกับภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น การบูรณาการร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการช่วยเหลือประชาชนตามนโยบายรัฐบาล

5. การเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่กำลังพล การดูแลความเป็นอยู่ของกำลังพล และครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชานอกจากนี้ ยังต้องดูแลเรื่องสวัสดิการและสภาพแวดล้อมในการทำงานของกำลังพลให้ดียิ่งขึ้น¹⁴

พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง ปี 2558

ในปัจจุบัน โอกาสที่จะเกิดภัยสงครามขนาดใหญ่จะเกิดขึ้นได้ไม่บ่อยนัก แต่ไม่ใช่ว่าจะไม่มีโอกาสเกิดขึ้น แต่ภัยอีกประเภท คือ ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น มีผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก กระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายภารกิจในการพิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร พัฒนาประเทศ ป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และช่วยเหลือประชาชน จากภารกิจดังกล่าว กระทรวงกลาโหมจึงจำเป็นต้องจัดกำลังพล

ให้พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ แต่การดำรงสภาพกำลังทหารประจำการไว้เป็นจำนวนมาก ในภาวะปกติเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณของประเทศ จึงต้องจัดให้มีกำลังพลสำรองที่เข้มแข็ง โดยกำลังเหล่านี้เคยได้รับการฝึกจากกองทัพบมาแล้ว มีการหมุนเวียนเข้ามารับราชการทหารเสริมกำลังทหารประจำการให้เป็นส่วนหนึ่งของกำลังกองทัพบ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้จะมุ่งไปสู่ระบบอาสาสมัคร ใช้การจูงใจให้สมัครมารับใช้ชาติให้มากที่สุด

พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558 จะใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการกำลังพลสำรอง และกิจการกำลังพลสำรองให้มีความเหมาะสม เกิดประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วน พระราชบัญญัติฉบับนี้ บริหารจัดการ ประกอบด้วย นายทหารสัญญาบัตรกองหนุน นายทหารสัญญาบัตรนอกราชการ นายทหารสัญญาบัตรนอกกอง ทหารกองหนุนประเภทที่ 1, 2 และทหารกองเกินที่กระทรวงกลาโหมจัดเก็บรายชื่อไว้ในบัญชีต่าง ๆ ปัจจุบันมีประมาณ 13 ล้านนายเศษ กระทรวงกลาโหมจะรับสมัคร หรือคัดเลือกจากกลุ่มบุคคลดังกล่าวข้างต้น เพื่อบรรจุลงในบัญชีบรรจุกำลังของหน่วยทหาร และเรียกบุคคลเหล่านี้ว่า กำลังพลสำรอง กำหนดเวลาที่กำลังพลสำรองมีรายชื่อบรรจุอยู่ในบัญชีบรรจุกำลังของหน่วยทหาร กำหนดไว้ 6 ปี เมื่อครบ 6 ปี กำลังพลสำรองสามารถสมัครเข้าเป็นกำลังพลสำรองต่อได้ อีกครั้งละ 6 ปี ขอเน้นย้ำว่ากำลังพลสำรองนั้น จะอยู่ในบัญชีบรรจุกำลังของหน่วยทหารเพียงรายชื่อเท่านั้น ยังคงปฏิบัติงานตามปกติในโรงงาน บริษัท หรือห้างร้าน หรือประกอบอาชีพอิสระได้ เมื่อมีการเรียกกำลังพลสำรองเข้ารับราชการทหาร กำลังพลสำรองจึงจะมาปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยทหารที่ตนมีรายชื่อสังกัดอยู่ ซึ่งกระทรวงกลาโหมจะเรียกกำลังพลสำรองเข้ารับราชการทหารหมุนเวียนเข้าทำการฝึกทบทวนความรู้ ปีละไม่เกิน 60 วัน ครั้งละไม่เกิน 10 วัน

ประโยชน์ที่ชัดเจนเมื่อพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

1. เป็นการกำหนดแนวทางที่ชัดเจน เหมาะสม เพื่อจัดเตรียม และสร้างความพร้อมให้กับประชากรไทยที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว ให้มีความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ มีความรู้ความสามารถ พร้อมทั้งจะสนับสนุนช่วยเหลือการแก้ไขปัญหาซึ่งเกิดจากภัยทางธรรมชาติและภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น
2. เป็นการยกระดับกิจการกำลังพลสำรอง ให้เป็นงานระดับชาติโดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการกำลังพลสำรอง เรียกโดยย่อ คกส. เพื่อให้เกิดผลดีต่อการดำเนินงานและพัฒนากิจการกำลังพลสำรอง

3. ทำให้กระทรวงกลาโหม มีความพร้อมในด้านกำลังพลมากยิ่งขึ้น สามารถให้การสนับสนุน ส่วนราชการพลเรือน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายภัยพิบัติสาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ เมื่อได้รับการร้องขอ อาทิเช่น กระทรวงกลาโหม สามารถเรียกกำลังพลสำรองมาปฏิบัติภารกิจเพื่อบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ และช่วยเหลือประชาชนได้ตั้งแต่ในยามปกติ

4. ทำให้มีกฎหมายใช้บริหารจัดการบุคคลที่มีสถานะเป็นกำลังพลสำรอง เป็นการเฉพาะ โดยมอบอำนาจให้กระทรวงกลาโหม จัดเตรียม อำนาจการ ในการเรียกกำลังพลสำรองเข้ารับราชการทหารอย่างเป็นเอกภาพ ซึ่งสามารถตอบสนองและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติสาธารณะที่เกิดขึ้นได้ด้วยความรวดเร็ว ทันเวลา เกิดประโยชน์ต่อประเทศในภาพรวม

5. เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลผู้มีความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่กองทัพขาดแคลน สามารถสมัครเข้ารับใช้ชาติในสถานะกำลังพลสำรอง และยังให้หน่วยทหารที่มีกำลังพลสำรองบรรจุอยู่ในหน่วย สามารถรับสมัครกำลังพลสำรองเข้าทำหน้าที่ทหารประจำการเป็นการชั่วคราวได้

6. ทำให้กำลังพลสำรอง และนายจ้าง หรือผู้ให้การสนับสนุนได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาการไม่ได้รับความร่วมมือของกำลังพลสำรองและนายจ้าง¹⁵

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ณัฐพล พิชัยยา ¹⁶ ศึกษาเรื่อง การพัฒนากำลังพลสำรองของกองทัพบก เพื่อความมั่นคงและอธิปไตยของชาติ ได้วิเคราะห์แนวทางการพัฒนากำลังพลสำรองในบริบทของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยพบว่าการสร้างแรงจูงใจและการพัฒนาระบบการศึกษาวิชาทหารที่ต่อเนื่องเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรอง¹⁶

2. วรเทพ บุญอารักษ์ ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนากำลังพลสำรอง เพื่อความมั่นคงของชาติในศตวรรษที่ 21 การศึกษานี้เสนอแนวทางการบูรณาการยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านระบบการศึกษาวิชาทหาร โดยเน้นการส่งเสริมให้นักศึกษาวิชาทหารศึกษาต่อในระดับสูง¹⁷

3. สมชาย วงศ์ทอง ศึกษาเรื่อง การประเมินผลโครงการส่งเสริมนักศึกษาวิชาทหารต่อยอดสู่กำลังพลสำรอง ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า โครงการส่งเสริมนักศึกษาวิชาทหารสู่กำลังพลสำรองมีประสิทธิภาพในระดับปานกลาง และเสนอแนะให้ปรับปรุงแรงจูงใจและสิทธิประโยชน์สำหรับผู้ศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5¹⁸

4. พันเอก สุรศักดิ์ แสงจันทร์ ศึกษาเรื่อง นโยบายการสร้างเสริมกำลังพลสำรองของกองทัพไทยในบริบทของยุทธศาสตร์ชาติ การศึกษาเปรียบเทียบนโยบายการสร้างกำลังพลสำรองในประเทศต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้กับบริบทของไทย โดยเฉพาะการส่งเสริมหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารชั้นสูง¹⁹

5. ชาญชัย ศรีสังข์ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของนักศึกษาวิชาทหาร ได้แก่ สิทธิประโยชน์โอกาสก้าวหน้าในอาชีพ และทัศนคติของครอบครัว²⁰

บทที่ 3

บทวิเคราะห์ข้อมูล

สถานภาพของนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ในปัจจุบัน

ในปัจจุบัน สถานภาพของนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 เผชิญกับปัญหาหลักคือจำนวนผู้สำเร็จการฝึกในขั้นต้น (ปีที่ 1-3) มีมากกว่าความต้องการของกองทัพ ขณะที่สัดส่วนของผู้ที่ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นกลับอยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่ของนักศึกษาวิชาทหารมีเป้าหมายเพียงเพื่อให้ได้สิทธิยกเว้นการเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ซึ่งระบุว่า นักศึกษาวิชาทหารที่สำเร็จการฝึกถึงชั้นปีที่ 3 สามารถขึ้นทะเบียนกองประจำการและได้รับการปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 ได้ทันที โดยไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือก (เกณฑ์ทหาร) อีก ซึ่งเมื่อได้รับสิทธิดังกล่าวแล้ว จึงทำให้หลายคนไม่สนใจศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5

นอกจากนี้ ยังพบว่ากำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารที่ได้รับการเรียกตัวเข้ารับราชการในยามจำเป็น มักไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดการฝึกฝนหรือพัฒนาทักษะเพิ่มเติมจากระดับพื้นฐาน ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในเชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพ โดยเฉพาะเมื่อมีแผนการระดมกำลังในยามสงครามหรือสถานการณ์ฉุกเฉิน

จากการศึกษาพบว่า อัตราการศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 อยู่ในระดับต่ำ โดยมีเพียงประมาณ ร้อยละ 10-15 ของนักศึกษาวิชาทหารที่สำเร็จชั้นปีที่ 3 เท่านั้นที่เลือกศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นตัวเลขที่ต่ำกว่าความต้องการกำลังพลสำรองของกองทัพอย่างชัดเจน ทั้งนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักศึกษาวิชาทหารในการศึกษาต่อมีทั้งด้านสิทธิประโยชน์ที่เพียงพอแล้วในชั้นปีที่ 3 ความไม่พร้อมด้านเวลา การจัดการภาระการเรียนในมหาวิทยาลัย และปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมในระดับสูงขึ้นไป นอกจากนี้ นักศึกษาบางส่วนยังมองว่า การเรียนในชั้นปีที่ 4 และ 5 ไม่ได้ให้ผลตอบแทนเชิงประโยชน์ที่ชัดเจนในชีวิตประจำวันหรืออาชีพ จึงเลือกที่จะหยุดเพียงแค่อันดับที่ 3

เมื่อพิจารณาด้านภูมิศาสตร์และประเภทของสถานศึกษา ยังพบความแตกต่างในระดับความสนใจในการศึกษาต่อ โดย นักศึกษาในเขตชนบทมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับความมั่นคงในอาชีพและโอกาสในการทำงานในกองทัพมากกว่านักศึกษาในเขตเมือง ขณะเดียวกัน สถาบันการศึกษาที่มีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับกองทัพ เช่น มินโยบาย ส่งเสริมหรือให้สิ่งจูงใจในการเรียนวิชาทหารอย่างชัดเจน จะมีสัดส่วนนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 มากกว่าสถาบันทั่วไป ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของสถานศึกษาต้นสังกัดในการสร้างแรงจูงใจและการสนับสนุนเชิงระบบ

นอกจากนี้ แนวโน้มจำนวนผู้เรียนในชั้นปีที่ 1-3 ยังคงมีความคงที่เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงหลายปีที่ผ่านมา แต่กลับพบว่า แนวโน้มผู้เรียนในชั้นปีที่ 4 และ 5 ลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัญหาที่ควรได้รับความสนใจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพและขีดความสามารถของกำลังพลสำรองในอนาคต

จากการวิเคราะห์จะเห็นได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองในปัจจุบัน ไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของแรงจูงใจเชิงปัจเจก หรือปัญหาเชิงโครงสร้างในการจัดการการศึกษาเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงระดับของนโยบายจากภาครัฐและกองทัพ ซึ่งควรมีการออกแบบมาตรการจูงใจใหม่ ๆ อาทิ การรับรองวุฒิหรือการเชื่อมโยงกับโอกาสในการรับราชการ การลดค่าใช้จ่าย หรือแม้แต่การบูรณาการระหว่างการศึกษาในมหาวิทยาลัยกับหลักสูตรวิชาทหาร เพื่อให้การศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 เป็นที่ต้องการและมีคุณค่าอย่างแท้จริง

สรุป ปัญหาและข้อจำกัดของนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในระดับชั้นสูงขึ้นไป เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทั้งโครงสร้างของสิทธิประโยชน์ ความพร้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และบทบาทของสถานศึกษา ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ต้องได้รับการบูรณาการและพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถผลิตกำลังพลสำรองที่มีความพร้อมและมีขีดความสามารถในการสนับสนุนภารกิจของกองทัพในยามจำเป็นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงของชาติและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติอย่างยั่งยืน

สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ของ นักศึกษาวิชาทหาร

ในระบบการเตรียมความพร้อมด้านความมั่นคงของชาติ นักศึกษาวิชาทหารถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะในฐานะ กำลังพลสำรอง ที่สามารถสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของกองทัพในยามสงครามหรือสถานการณ์ฉุกเฉิน อย่างไรก็ตาม ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา พบว่า อัตราการศึกษาต่อของนักศึกษาวิชาทหารในชั้นปีที่ 4 และ 5 มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีนักศึกษาจำนวนมากที่เข้าร่วมการฝึกในระดับต้น (ชั้นปีที่ 1-3) เพื่อใช้สิทธิยกเว้นการเข้ารับการเกณฑ์ทหาร แต่เมื่อได้รับสิทธิแล้วกลับไม่มีแรงจูงใจในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาทั้งในเชิงโครงสร้าง นโยบาย และพฤติกรรมของผู้เรียน

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม (SWOT Analysis) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของนักศึกษาวิชาทหาร ในชั้นปีที่ 4 และ 5 ซึ่งไม่เพียงแต่สะท้อนมุมมองของผู้เรียน แต่ยังครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมของหน่วยฝึก สถาบันการศึกษา สังคม และนโยบายของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการกำหนดแนวทางส่งเสริม สนับสนุน และปรับปรุงระบบการผลิตกำลังพลสำรองให้มีคุณภาพ และสามารถตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ความมั่นคงของประเทศได้อย่างแท้จริง รายละเอียดดังนี้

จุดแข็ง (Strengths)

1. การสร้างกำลังพลสำรองที่มีความสามารถ การศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเชิงลึกในด้านการบังคับบัญชา การวางแผนปฏิบัติการ และการใช้อาวุธยุทโธปกรณ์ระดับสูง ส่งผลให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อได้รับการเรียกระดมกำลังในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือสงคราม

2. การฝึกวินัยและภาวะผู้นำ วิชาทหารระดับสูงเน้นฝึกทักษะด้านวินัย ความอดทน ความรับผิดชอบ และภาวะผู้นำ ซึ่งล้วนเป็นคุณสมบัติที่องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญ ส่งผลให้ผู้สำเร็จวิชาทหารได้รับการยอมรับในตลาดแรงงาน

3. การส่งเสริมความมั่นคงของชาติ ผู้สำเร็จการฝึกชั้นปีที่ 4 และ 5 มีความพร้อมในการสนับสนุนแผนป้องกันประเทศ เป็นกำลังพลสำรองคุณภาพที่สามารถตอบสนองต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ช่วยเสริมยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ

จุดอ่อน (Weaknesses)

1. การประชาสัมพันธ์ที่ยังจำกัด หน่วยงานต้นสังกัดยังขาดระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ นักศึกษาส่วนใหญ่จึงไม่ตระหนักถึงประโยชน์ของการเรียนวิชาทหารในชั้นปีที่สูงขึ้น

2. แรงจูงใจที่เน้นการหลีกเลี่ยงเกณฑ์ทหารนักเรียนส่วนใหญ่มองว่าการเรียนถึงแค่ชั้นปีที่ 3 ก็เพียงพอแล้ว เพราะได้รับสิทธิยกเว้นการเกณฑ์ทหาร ส่งผลให้ขาดแรงผลักดันในการเรียนต่อ

3. ภาระด้านเวลาและการจัดการเรียนการเรียนระดับอุดมศึกษามีภาระงานและตารางเรียนที่แน่น ทำให้นักศึกษาหลายคนไม่สามารถจัดสรรเวลาให้เข้ากับการฝึกได้ โดยเฉพาะผู้ที่เรียนในสายวิทยาศาสตร์ วิศวกรรม หรือแพทยศาสตร์

4. หลักสูตรขาดความยืดหยุ่นและความน่าสนใจ รูปแบบการฝึกยังเป็นแบบเดิม ไม่มีการบูรณาการกับเทคโนโลยีหรือวิชาการสมัยใหม่ เช่น การฝึกด้านไซเบอร์ การวิเคราะห์สถานการณ์ หรือการบริหารยุทธศาสตร์

โอกาส (Opportunities)

1. การตอบโจทย์ด้านความมั่นคงในยุคใหม่ ในบริบทของภัยคุกคามใหม่ เช่น สงครามไซเบอร์ การก่อการร้าย หรือภัยพิบัติทางธรรมชาติ ความต้องการกำลังพลสำรองที่มีทักษะเฉพาะเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้เรียนชั้นปีที่ 4 และ 5 มีบทบาทสำคัญในการเสริมกำลังเหล่านี้

2. ภาวะเศรษฐกิจสร้างแรงจูงใจ ในช่วงที่ตลาดแรงงานไม่แน่นอน การมีพื้นฐานวิชาทหารและวินัยจากการฝึกสามารถเพิ่มโอกาสในการเข้ารับราชการหรือทำงานในหน่วยงานที่มีเสถียรภาพ

3. การสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา สถาบันบางแห่งมีนโยบายสนับสนุนโดยตรง เช่น ลดค่าเทอมสำหรับนักศึกษาวิชาทหาร จัดตารางเรียนให้เหมาะกับช่วงฝึกหรือบรรจุกิจกรรมในหลักสูตรอย่างเป็นทางการ

4. การเชื่อมโยงกับเส้นทางอาชีพการฝึกในชั้นปีที่สูงอาจถูกบูรณาการเข้ากับสาขาวิชาชีพ เช่น ความมั่นคง สารสนเทศ การจัดการภัยพิบัติ หรือแม้แต่ธุรกิจความปลอดภัย ช่วยเพิ่มมูลค่าทางวิชาชีพในอนาคต

ภัยคุกคาม (Threats)

1. สิทธิยกเว้นการเกณฑ์ทหารจากชั้นปีที่ 3 ถือเป็นแรงจูงใจหลักของผู้เรียนส่วนใหญ่ หากได้สิทธิแล้วก็ไม่เห็นความจำเป็นในการเรียนต่อ ทำให้ระบบผลิตกำลังพลสำรองหยุดชะงัก
2. ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจนักศึกษาหลายคนมาจากครอบครัวที่มีฐานะไม่มั่นคง จำเป็นต้องทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัว จึงไม่สามารถฝึกต่อได้ แม้จะมีความตั้งใจก็ตาม
3. ปัญหาเรื่องสถานที่ฝึกและการเดินทาง ศูนย์ฝึกในบางจังหวัดมีจำนวนจำกัด ทำให้นักศึกษาที่อยู่ห่างไกลประสบปัญหาเรื่องการเดินทาง และค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม
4. ค่านิยมของสังคมและกลุ่มเพื่อน นักศึกษาบางกลุ่มอาจมองว่าการเรียนนักศึกษาวิชาทหาร เป็นเรื่องล้าสมัย ไม่น่าสนใจ หรือไม่มีประโยชน์เชิงวิชาชีพเท่าไรนัก โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับสาขาวิชาเฉพาะอื่น ๆ
5. หลักสูตรยังขาดนวัตกรรมการเรียนรู้ ความไม่ทันสมัยของวิธีการสอน เช่น การใช้ครูฝึกแบบเดิม ไม่มีการนำเทคโนโลยีมาช่วย หรือขาดการวัดผลที่สร้างแรงจูงใจล้วนเป็นอุปสรรคในการรักษาผู้เรียน

แนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองของกองทัพไทย

เพื่อกำหนดกลยุทธ์เชิงพัฒนาในการส่งเสริมนักศึกษาวิชาทหารให้ศึกษาต่อในระดับชั้นปีที่ 4 และ 5 ผู้วิจัยได้นำแนวคิด TOWS Matrix มาใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก โดยเน้นการผสมผสานระหว่างปัจจัยที่เป็น จุดแข็ง (Strengths), จุดอ่อน (Weaknesses), โอกาส (Opportunities) และ ข้อจำกัดหรือภัยคุกคาม (Threats) เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถสรุปประเด็นเบื้องต้นได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths) การส่งเสริมให้นักศึกษาวิชาทหารศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 เป็นการเพิ่มขีดความสามารถของกำลังพลสำรองให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่สำคัญเมื่อมีการระดมกำลังตามแผนของกองทัพ

จุดอ่อน (Weaknesses) การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานทหารยังไม่ครอบคลุม และขาดการสื่อสารเชิงรุกกับนักศึกษา

โอกาส (Opportunities) ผู้สำเร็จวิชาทหารในระดับสูง โดยเฉพาะชั้นปีที่ 5 มีแนวโน้มได้รับการยอมรับในสังคม และมีโอกาสทางอาชีพมากกว่าผู้ที่หยุดเรียนในชั้นปีที่ 3

ภัยคุกคามหรือข้อจำกัด (Threats) รายได้ของแต่ละครอบครัว ภาวะเศรษฐกิจโดยรวม และข้อจำกัดด้านการเดินทางของนักศึกษา โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเรียนต่อ

ตารางการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วย TOWS Matrix

ความสัมพันธ์	การวิเคราะห์
SO (Strengths – Opportunities) : จุดแข็ง + โอกาส	การส่งเสริมนักศึกษาวิชาทหารให้ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 จะช่วยเพิ่มโอกาสในการได้งานที่มั่นคงและได้รับการยอมรับจากสังคม สอดคล้องกับความต้องการกำลังพลที่มีคุณภาพในภาคราชการและเอกชน โดยเฉพาะในสถานการณ์เศรษฐกิจที่ไม่แน่นอน
ST (Strengths – Threats) : จุดแข็ง + ข้อจำกัด	แม้จะมีข้อจำกัดด้านรายได้และการเดินทาง แต่หากสามารถส่งเสริมให้เห็นถึงประโยชน์ที่จับต้องได้จากการเรียนต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในระยะยาว และพร้อมที่จะพยายามก้าวข้ามอุปสรรค
WO (Weaknesses – Opportunities) : จุดอ่อน + โอกาส	แม้ว่าการประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง แต่หากปรับปรุงกลยุทธ์การสื่อสาร โดยเฉพาะผ่านช่องทางออนไลน์และโซเชียลมีเดีย จะสามารถจูงใจนักศึกษาให้เห็นถึงประโยชน์ทางอาชีพและโอกาสทางสังคมจากการเรียนวิชาทหารระดับสูง
WT (Weaknesses – Threats) : จุดอ่อน + ข้อจำกัด	การขาดการประชาสัมพันธ์ประกอบกับข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจและการเดินทาง อาจทำให้นักศึกษาจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาตนเองผ่านการเรียน นักศึกษาวิชาทหาร ปี 4-5 จึงควรจัดตั้งระบบสนับสนุนด้านการศึกษาและศูนย์ฝึกในภูมิภาคเพิ่มเติม

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วย TOWS Matrix ผู้วิจัยจึงได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และระบบแรงจูงใจของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ดังนี้

1. กลยุทธ์เชิงรุก (Offensive Strategies) เพื่อมุ่งขยายผลและเสริมสร้างความเข้มแข็งเชิงระบบ เพื่อเพิ่มจำนวนผู้เรียนและสร้างแรงจูงใจใหม่

1.1 พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย บูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับเทคโนโลยีความมั่นคง เช่น AI, Big Data, Cyber Defense และปฏิบัติการไร้คนขับ เพื่อสร้างจุดเด่นและตอบโจทย์ความมั่นคงในยุคใหม่

1.2 สร้างเส้นทางอาชีพหลังการฝึก (Career Path Mapping) ประสานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคทหาร และเอกชน เพื่อเปิดช่องทางบรรจุนักศึกษาวิชาทหาร ปี 5 เช่น หน่วยกู้ภัย, ป้องกันภัยพิบัติ, งานความมั่นคงพลเรือน

1.3 ประชาสัมพันธ์เชิงสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Campaigns) จัดทำสื่อมัลติมีเดียเรื่อง "ชีวิตจริง" ของผู้สำเร็จ นักศึกษาวิชาทหาร ปี 5 ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงาน เพื่อสร้างภาพจำใหม่และแรงบันดาลใจ

2. กลยุทธ์เชิงป้องกัน (Defensive Strategies) มุ่งป้องกันการลดลงของจำนวนนักศึกษาที่สนใจเรียนต่อ และลดผลกระทบจากปัจจัยลบ

2.1 ขยายสิทธิประโยชน์ที่จับต้องได้ เช่น สิทธิการรักษาพยาบาลของครอบครัว, ทุนเรียนต่อในมหาวิทยาลัยของกองทัพ, การประกันภัยในระหว่างฝึก เพื่อสร้างระบบสวัสดิการที่มั่นคง

2.2 สร้างแรงจูงใจผ่านสถาบันต้นสังกัด ให้รางวัล ประกาศเกียรติคุณ หรือ สนับสนุนงบประมาณพิเศษแก่สถาบันที่มีสัดส่วนนักศึกษา นักศึกษาวิชาทหาร ปี 4-5 สูง เพื่อป้องกันการลดลงของผู้เรียน

2.3 สร้างเครือข่ายศิษย์เก่า นักศึกษาวิชาทหาร ปี 5 จัดตั้งเครือข่ายศิษย์เก่า เพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ สร้างระบบพี่แนะแนว และสร้างสังคมสนับสนุนผู้เรียนรุ่นใหม่

3. กลยุทธ์เชิงแก้ไข (Corrective Strategies) เพื่อมุ่งแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถเรียนต่อในปี 4-5 ได้

3.1 ปรับตารางฝึกให้ยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น จัดฝึกวันหยุดหรือภาคเรียนฤดูร้อน, ฝึกแบบโมดูล (modular training) เพื่อรองรับนักศึกษาที่มีข้อจำกัดด้านเวลา

3.2 แก้ปัญหาการเข้าถึงศูนย์ฝึก จัดตั้ง “ศูนย์ฝึกดาวเทียม” ในจังหวัดที่ไม่มีศูนย์ฝึกหลัก หรือประสานกับมหาวิทยาลัยให้มีศูนย์ฝึกประจำเขตการศึกษา

3.3 สร้างระบบทุนสนับสนุนเฉพาะกิจให้ทุนยืมระยะสั้นหรือทุนเฉพาะกิจแก่ผู้เรียนที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ เพื่อไม่ให้ต้องหยุดเรียน

4. กลยุทธ์เชิงรับ (Adaptive Strategies) มุ่งปรับตัวตามบริบทสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง

4.1 พัฒนาการเรียนแบบผสมผสาน (Hybrid Training) ผสมผสานการเรียนออนไลน์ ทบทวนทฤษฎีผ่าน e-learning และฝึกปฏิบัติในช่วงเวลาสั้น เพื่อลดภาระผู้เรียนและเพิ่มความยืดหยุ่น

4.2 ปรับระบบประเมินผลให้เหมาะกับผู้เรียนยุคใหม่ใช้การวัดผลแบบ Project-based, Simulation และ Peer Review เพื่อตอบโจทย์ผู้เรียนที่มีความหลากหลาย

4.3 เปิดหลักสูตรระยะสั้นทางเลือกสำหรับผู้ที่ไม่สามารถเรียน นักศึกษาวิชาทหาร ปี 4-5 แบบเต็มเวลา เช่น หลักสูตรฝึกภาคฤดูร้อน, ฝึกทักษะเฉพาะทาง 3 เดือน

ช่วยให้ระบบการศึกษาต่อของนักศึกษาวิชาทหารในระดับชั้นปีที่ 4 และ 5 มีความแข็งแกร่ง มีความยืดหยุ่นต่อบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และการศึกษา อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาวอย่างยั่งยืน

บทที่ 4

บทอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 ของ นักศึกษาวิชาทหารเพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองของกองทัพไทย มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานภาพของนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ในปัจจุบัน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ และนำเสนอแนวทางการส่งเสริม การศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหารเพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองของ กองทัพไทย จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยดังนี้

สถานภาพของนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ในปัจจุบัน

ผลการวิจัยพบว่า อัตราการศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร ในปัจจุบันอยู่ในระดับต่ำ เพียงร้อยละ 10 - 15 ของผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปีที่ 3 ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการกำลังพลสำรองประเภทผู้บังคับบัญชาของกองทัพไทย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในด้านของตัวนักศึกษาเองที่ต้องจัดสรรเวลา ระหว่างการศึกษาในสถาบันการศึกษาหลัก การฝึกวิชาทหาร และในบางกรณีต้องทำงาน ไปด้วย

ประเด็นที่น่าสนใจ คือ การกระจายตัวของนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อใน ชั้นปีที่ 4 และ 5 มีความแตกต่างกันตามภูมิภาค และประเภทของสถาบันการศึกษา โดยพบความแตกต่างของแรงจูงใจระหว่างนักศึกษาในเขตเมือง และชนบท โดยนักศึกษา ในชนบทให้ความสำคัญกับความมั่นคงในอาชีพมากกว่า สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี ความคาดหวังของ Victor Vroom ที่อธิบายว่าแรงจูงใจเกิดจากความเชื่อว่าการกระทำจะ นำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีคุณค่าสำหรับบุคคลนั้น ในกรณีนี้ นักศึกษาในชนบทอาจเห็นคุณค่าของ ความมั่นคงในอาชีพจากการเป็นกำลังพลสำรองมากกว่านักศึกษาในเขตเมืองที่อาจมี ทางเลือกในการประกอบอาชีพที่หลากหลายกว่า

นอกจากนี้ การที่สถาบันการศึกษาที่มีความร่วมมือกับกองทัพอย่างใกล้ชิด มีสัดส่วนนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 สูงกว่า สะท้อนให้เห็นถึง ความสำคัญของการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาด้านสังกัด สอดคล้องกับแนวคิดของ

ทฤษฎีระบบนิเวศการศึกษา (Educational Ecosystem Theory) ที่เน้นความสำคัญของสภาพแวดล้อมและความร่วมมือระหว่างสถาบันในการส่งเสริมการเรียนรู้

ในด้านระบบสิทธิประโยชน์ และสวัสดิการในปัจจุบัน แม้ว่านักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 4 และ 5 จะได้รับสิทธิประโยชน์หลายประการ แต่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องความไม่ชัดเจนในการปฏิบัติ ความครอบคลุมที่ไม่เพียงพอ และการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง ซึ่งอาจทำให้นักศึกษาไม่ตระหนักถึงคุณค่าของสิทธิประโยชน์เหล่านี้ สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg ที่อธิบายว่าปัจจัยค่าจุน (Hygiene Factors) เช่น สวัสดิการ และผลตอบแทน มีความสำคัญในการป้องกันความไม่พึงพอใจ แต่ไม่ได้เป็นปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจโดยตรง

สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร

ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหารได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และปัจจัยเชิงนโยบาย ในด้านปัจจัยภายใน พบว่า ทักษะคติ และความสนใจส่วนบุคคล การรับรู้คุณค่า และประโยชน์ ความภาคภูมิใจ และอุดมการณ์ รวมถึงความพร้อมส่วนบุคคล มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ สิ่งที่น่าสนใจ คือ ความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพ และอุดมการณ์ความรักชาติเป็นแรงจูงใจภายในที่สำคัญสำหรับนักศึกษาบางกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ที่เกิดจากความรู้สึกภายในของบุคคล โดยไม่ได้หวังผลตอบแทนภายนอก ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ เช่น ความสามารถ และผลการเรียน ภูมิลำเนา และระยะทาง รวมถึงเป้าหมายในอาชีพ และการดำเนินชีวิตก็มีผลต่อการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow ที่อธิบายว่า บุคคลมีการตัดสินใจบนพื้นฐานของความต้องการที่หลากหลาย ตั้งแต่ความต้องการพื้นฐานไปจนถึงความต้องการความสำเร็จในชีวิต

ในด้านปัจจัยภายนอก ผลการวิจัยพบว่า สิทธิประโยชน์และสวัสดิการ โอกาสในการประกอบอาชีพ อิทธิพลของครอบครัว และสังคม การสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา และคุณภาพของหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน เป็นปัจจัย

สำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ ประเด็นที่น่าสนใจ คือ อิทธิพลของครอบครัวมีผลอย่างมากต่อการตัดสินใจ โดยเฉพาะหากมีสมาชิกในครอบครัวที่เป็นทหาร หรือเคยเป็นนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของ Bandura ที่อธิบายว่าบุคคลเรียนรู้จากการสังเกตและการเลียนแบบบุคคลต้นแบบ นอกจากนี้ ปัจจัยด้านคุณภาพของหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนก็มีผลต่อความสนใจของนักศึกษา โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอน ได้แก่ คุณภาพผู้สอน สื่อการเรียนรู้ และการสนับสนุนจากสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องคุณภาพการศึกษาที่เน้นความสำคัญของปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลลัพธ์ (Output) ในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

ในด้านปัจจัยเชิงนโยบาย พบว่า นโยบายความมั่นคง และยุทธศาสตร์กองทัพ ระบบการบริหารจัดการกำลังพลสำรอง การบูรณาการกับระบบการศึกษา และการประกอบอาชีพ และการประชาสัมพันธ์และการสร้างการรับรู้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ สิ่งที่น่าสนใจ คือ การขาดการบูรณาการระหว่างหลักสูตรวิชาทหารกับระบบการศึกษาหลัก และการประกอบอาชีพยังเป็นความท้าทายสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการศึกษาแบบบูรณาการ (Integrated Education) ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้จากหลากหลายศาสตร์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

แนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร

ผลการวิจัยได้นำเสนอแนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหารในหลายมิติที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน และการสร้างแรงจูงใจ และระบบสิทธิประโยชน์ ในด้านการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยเสนอให้มีการปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้ทันสมัย โดยบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล และการปฏิบัติการทางทหารสมัยใหม่เข้ากับหลักสูตร รวมถึงการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน แนวทางนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) ของ Kolb ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ และการสะท้อนคิด นอกจากนี้ การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการฝึก เช่น การจำลองสถานการณ์

เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน และการฝึกผ่านระบบออนไลน์ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ และความน่าสนใจของการฝึก สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง Digital Learning ที่ใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในด้านการสร้างแรงจูงใจ และระบบสิทธิประโยชน์ ผลการวิจัยเสนอให้มีการปรับปรุงสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลให้ครอบคลุมมากขึ้น และขยายสิทธิ ไปยังครอบครัวของกำลังพลสำรอง รวมถึงการสนับสนุนด้านการศึกษา และการประกอบ อาชีพ แนวทางนี้สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg ที่เสนอว่าการสร้างแรงจูงใจ ที่มีประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงทั้งปัจจัยจูงใจ (Motivation Factors) และปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) ที่น่าสนใจ คือ การนำแนวคิดจากระบบกำลังพลสำรองของ ต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ เช่น ระบบ "National Service Recognition Award" ของ สิงคโปร์ และ "Military Service Credit" ของเกาหลีใต้ ที่ให้สิทธิพิเศษในการสมัครงาน และการศึกษาต่อสำหรับผู้ผ่านการเป็นทหารกองประจำการ และกำลังพลสำรอง แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง Best Practice ที่เน้นการเรียนรู้ และปรับใช้ แนวปฏิบัติที่ดีจากองค์กร หรือประเทศอื่นที่ประสบความสำเร็จ

การพัฒนาระบบการบูรณาการหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารเข้ากับการศึกษา ในระบบอุดมศึกษา และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกองทัพ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน เป็นแนวทางที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากจะช่วยให้นักศึกษา เห็นความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาวิชาทหารกับการศึกษาในระบบปกติ และ การประกอบอาชีพในอนาคต สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง Career Pathways ที่เน้น การสร้างเส้นทางอาชีพที่ชัดเจน และเป็นระบบ นอกจากนี้ การปรับปรุงการ ประชาสัมพันธ์และการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และประโยชน์ของการศึกษาต่อมี ความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากหลายการศึกษาพบว่า การขาดความเข้าใจ และการรับรู้ที่ ถูกต้องเกี่ยวกับหลักสูตร และประโยชน์ที่จะได้รับเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการตัดสินใจศึกษา ต่อ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง Information Asymmetry ที่อธิบายว่าการตัดสินใจที่ไม่มี ประสิทธิภาพมักเกิดจากการขาดข้อมูลที่ครบถ้วน และถูกต้อง

ความสอดคล้องกับทฤษฎีและยุทธศาสตร์ชาติ^{7,9}

ความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีด้านแรงจูงใจและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถานภาพของนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับทฤษฎีด้านแรงจูงใจที่หลากหลาย โดยเฉพาะทฤษฎีความคาดหวังของ Victor Vroom ซึ่งอธิบายว่าแรงจูงใจเกิดจากความเชื่อว่าความพยายามของบุคคลจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีคุณค่าสำหรับตนเอง ในกรณีนี้ นักศึกษาที่มาจากชนบทมีแรงจูงใจในการเรียนต่อสูงกว่า เนื่องจากเห็นว่าการเป็นกำลังพลสำรองนำไปสู่ความมั่นคงทางอาชีพ ซึ่งเป็นสิ่งที่พวกเขาคาดหวังและให้คุณค่าเป็นพิเศษ

นอกจากนี้ ทฤษฎี Herzberg ยังมีบทบาทในการอธิบายสถานการณ์ปัจจุบัน โดยสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่มีอยู่จัดอยู่ในกลุ่มปัจจัยจำจุน (Hygiene Factors) ที่แม้ไม่สามารถสร้างแรงจูงใจได้โดยตรง แต่หากขาดหรือลดลง จะทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ และอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้เรียนตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ ขณะเดียวกัน ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow ยังสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาบางกลุ่มเลือกเรียนต่อเพื่อเติมเต็มความต้องการด้านการยอมรับ ความมั่นคง และการบรรลุศักยภาพสูงสุด เช่นเดียวกับทฤษฎี Intrinsic Motivation ที่อธิบายแรงจูงใจจากอุดมการณ์ ความรักชาติ และความภาคภูมิใจ ซึ่งพบในกลุ่มนักศึกษาที่สมัครใจเรียนต่อโดยไม่หวังสิทธิประโยชน์ภายนอกเป็นหลัก

ทฤษฎี Social Learning ของ Bandura ก็มีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะบทบาทของครอบครัว ซึ่งหากมีสมาชิกเคยผ่านการเป็นนักศึกษาวิชาทหาร จะส่งผลต่อการตัดสินใจเรียนต่อของนักศึกษา ผ่านกลไกของการเลียนแบบและการยึดถือบุคคลต้นแบบ

ความสอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาและการพัฒนา

การศึกษาต่อในระดับชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหารเกี่ยวข้องกับแนวคิดด้านการพัฒนาการศึกษาในหลายระดับ โดยเฉพาะ Educational Ecosystem Theory ซึ่งเน้นสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พบว่าหากสถาบันการศึกษา มีความร่วมมือกับกองทัพอย่างใกล้ชิด จะมีสัดส่วนนักศึกษาเรียนต่อสูงกว่า แสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมและการสนับสนุนจากสถาบันส่งผลต่อการตัดสินใจของนักศึกษา

แนวคิด Integrated Education ยังสะท้อนถึงความท้าทายของระบบการศึกษา วิชาทหารในปัจจุบันที่ยังไม่เชื่อมโยงกับระบบการศึกษาหลักและตลาดแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ ขาดการบูรณาการที่เป็นระบบ ซึ่งต่างจากแนวทาง Career Pathways ที่เน้นการออกแบบเส้นทางอาชีพให้ชัดเจนตั้งแต่ระดับการศึกษา ทั้งนี้ แนวคิด Experiential Learning ของ Kolb ยังสนับสนุนการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ Active Learning และ Simulation เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และการปฏิบัติจริง เช่นเดียวกับแนวทาง Digital Learning ที่เสนอให้ใช้เทคโนโลยีเสริมการฝึก เช่น VR, AR, หรือระบบเรียนออนไลน์

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนแม่บทความมั่นคง^{13,14}

การส่งเสริมนักศึกษาวิชาทหารให้ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะการมุ่งพัฒนา "คนดี เก่ง มีคุณภาพ" ที่มีวินัย รักชาติ และมีทักษะในศตวรรษที่ 21 การเรียน นักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่สูงจึงถือเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ขณะเดียวกัน แผนแม่บทด้านความมั่นคงปี 2568 โดยเฉพาะแผนย่อยที่ 3 ได้เน้น การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับ บทบาทของกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ โดยมาจากการฝึกฝนต่อเนื่องในระบบการศึกษา วิชาทหาร

นโยบายกองทัพบก ปี 2568 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังพลและ ยุทธโศภกรณ์ การฝึกกำลังพลให้พร้อมต่อทุกภัยคุกคาม รวมถึงการเสริมสร้างขวัญกำลังใจ และสวัสดิการ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบนักศึกษาวิชาทหาร โดยเฉพาะ ในระดับชั้นปีที่ 4-5

ความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง¹⁵

พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558 เน้นระบบสมัครใจและการฝึก ทบพวนกำลังพลที่เคยได้รับการฝึกมาแล้ว การส่งเสริมนักศึกษาวิชาทหารให้เรียนต่อใน ชั้นปีที่สูงจึงเป็นการสร้างกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ มีประสบการณ์ และสามารถปฏิบัติ การกิจได้ทันทีเมื่อมีการระดมกำลัง ทั้งนี้ ยังช่วยลดภาระงบประมาณในการฝึกใหม่ และเป็นแนวทางบริหารจัดการกำลังพลที่มีประสิทธิภาพ¹⁵

งานวิจัยของ ญัฐพล พิชัยยา และวรเทพ บุญอารักษ์ ต่างสนับสนุนแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาวิชาทหารให้ต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับระบบกำลังพลสำรอง รวมถึงการบูรณาการกับภาคพลเรือน และการส่งเสริมสิทธิประโยชน์เพื่อจูงใจให้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น^{16,17}

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสถานภาพของนักศึกษาวิชาทหารในระดับชั้นปีที่ 4 และ 5 ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงปัจจัยเชิงพฤติกรรมและโครงสร้างที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเท่านั้น แต่ยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดทางวิชาการด้านการพัฒนา แรงจูงใจ การจัดการศึกษา และยุทธศาสตร์ความมั่นคงของชาติอย่างลึกซึ้ง การออกแบบนโยบายและกลยุทธ์จึงควรอ้างอิงทฤษฎีและยุทธศาสตร์เหล่านี้เพื่อให้การพัฒนากำลังพลสำรองเกิดผลลัพธ์อย่างยั่งยืน

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 ของนักศึกษาวิชาทหารเพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองของกองทัพไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพของนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ในปัจจุบัน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหารเพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองของกองทัพไทย โดยมีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สถานภาพของนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ในปัจจุบัน

ผลการวิจัยพบว่า อัตราการศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหารในปัจจุบันอยู่ในระดับต่ำ โดยมีเพียงร้อยละ 10 - 15 ของผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่เลือกศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการกำลังพลสำรองประเภทผู้บังคับบัญชาของกองทัพไทย

การกระจายตัวของนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 มีความแตกต่างกันตามภูมิภาค และประเภทของสถาบันการศึกษา โดยพบความแตกต่างของแรงจูงใจระหว่างนักศึกษาในเขตเมือง และชนบท ซึ่งนักศึกษาในชนบทให้ความสำคัญกับความมั่นคงในอาชีพมากกว่า นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาที่มีความร่วมมือกับกองทัพอย่างใกล้ชิด หรือมีนโยบายส่งเสริมวิชาทหารอย่างชัดเจน จะมีสัดส่วนนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 สูงกว่าสถาบันการศึกษาอื่น ๆ

นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 มีบทบาทสำคัญในฐานะกำลังพลสำรองประเภทผู้บังคับบัญชา โดยหลักสูตรมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ และการบังคับบัญชา ยุทธวิธีทางทหารขั้นสูง การบริหารจัดการสถานการณ์วิกฤต การปฏิบัติการร่วม/ผสม และการฝึกภาคสนาม อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดในการปฏิบัติหน้าที่เนื่องจากช่องว่างระหว่างทฤษฎี และการปฏิบัติ รวมถึงการขาดโอกาสในการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง

ในปัจจุบัน นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ได้รับสิทธิประโยชน์หลายประการ แต่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องความไม่ชัดเจนในการปฏิบัติ ความครอบคลุมที่ไม่เพียงพอ และการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง ซึ่งอาจส่งผลให้นักศึกษาไม่ทราบ หรือไม่เห็นคุณค่าของสิทธิประโยชน์เหล่านี้

สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร

ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการ ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ทศนคติและความสนใจส่วนบุคคล การรับรู้คุณค่าและประโยชน์ ความภาคภูมิใจและอุดมการณ์ ความพร้อมส่วนบุคคล
2. ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย สิทธิประโยชน์และสวัสดิการ โอกาสในการประกอบอาชีพ อิทธิพลของครอบครัวและสังคม การสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา คุณภาพของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
3. ปัจจัยเชิงนโยบาย ประกอบด้วย นโยบายความมั่นคงและยุทธศาสตร์กองทัพ ระบบการบริหารจัดการกำลังพลสำรอง การบูรณาการกับระบบการศึกษาและการประกอบอาชีพ การประชาสัมพันธ์และการสร้างการรับรู้

นอกจากนี้ ยังพบความท้าทายและอุปสรรคในการศึกษาต่อ ได้แก่ การแข่งขันกับภาคการศึกษาและการทำงาน ทศนคติและการรับรู้เกี่ยวกับวิชาทหาร ความไม่ชัดเจนของสิทธิประโยชน์ ข้อจำกัดด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ขาดการบูรณาการกับระบบการศึกษาและอาชีพ

แนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร

ผลการวิจัยได้นำเสนอแนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหารในหลายมิติ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้ทันสมัย โดยบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลและการปฏิบัติการทางทหารสมัยใหม่ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบ Active Learning การบูรณาการ

เทคโนโลยีในการฝึก เช่น การจำลองสถานการณ์ เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน การปรับปรุงระบบการประเมินผลแบบองค์รวม การพัฒนาสมรรถนะผู้สอนให้มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนการสอนสมัยใหม่

2. การสร้างแรงจูงใจและระบบสิทธิประโยชน์ การปรับปรุงสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลให้ครอบคลุมมากขึ้น การสนับสนุนด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพ การพัฒนาระบบสิทธิพิเศษทางเศรษฐกิจและสังคม การสร้างระบบการยกย่องและให้เกียรติกำลังพลสำรอง

3. การบูรณาการกับระบบการศึกษาและการประกอบอาชีพ การพัฒนาระบบเทียบโอนหน่วยกิตระหว่างการศึกษาวิชาทหารกับการศึกษาในระบบอุดมศึกษา การพัฒนาหลักสูตรร่วมระหว่างสถาบันการศึกษาและหน่วยฝึกนักศึกษาวินิจฉัย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชนในการสนับสนุนการจ้างงานกำลังพลสำรอง

4. การพัฒนาการประชาสัมพันธ์และการสร้างการรับรู้ การปรับปรุงช่องทางและรูปแบบการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การสร้างค่านิยมและทัศนคติเชิงบวกต่อการเป็นกำลังพลสำรองในสังคม การจัดกิจกรรมสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของกำลังพลสำรอง

สรุปการอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่าอัตราการศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวินิจฉัยในปัจจุบันอยู่ในระดับต่ำ สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายที่สำคัญในการพัฒนากำลังพลสำรองประเภทผู้บังคับบัญชาของกองทัพไทย ซึ่งมีความจำเป็นต่อการเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องดำเนินการในหลายมิติอย่างบูรณาการ โดยคำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักศึกษา

ความแตกต่างของแรงจูงใจระหว่างนักศึกษาในเขตเมือง และชนบท สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมที่แตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย โดยอาจเน้นประเด็นความมั่นคงในอาชีพสำหรับพื้นที่ชนบท และเน้นประเด็นการพัฒนาทักษะ และโอกาสที่หลากหลายสำหรับพื้นที่เมือง

ประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ ข้อจำกัดด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งควรได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการ

และความสนใจของนักศึกษายุคปัจจุบัน รวมถึงการบูรณาการเทคโนโลยี และนวัตกรรมเข้ากับการเรียนการสอน

ระบบสิทธิประโยชน์ และสวัสดิการเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนา โดยควรมีความชัดเจน ครอบคลุม และเพียงพอที่จะจูงใจให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของการศึกษาต่อ นอกจากนี้ การบูรณาการระบบการศึกษาวิชาทหารกับระบบการศึกษาหลักและการประกอบอาชีพก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน เพื่อให้นักศึกษาเห็นประโยชน์ในระยะยาวของการศึกษาต่อ

การประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้ที่มีประสิทธิภาพเป็นอีกหนึ่งประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้นักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักสูตร และประโยชน์ของการศึกษาต่อ ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาด้านคติเชิงลบและการรับรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการศึกษาวิชาทหารในระดับสูง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 ของนักศึกษาวิชาทหารเพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองของกองทัพไทย ได้ชี้ให้เห็นถึงสถานการณ์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ และแนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อของนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพให้กับกองทัพไทย

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การเพิ่มจำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 จำเป็นต้องดำเนินการในหลายมิติอย่างบูรณาการ ทั้งการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน การสร้างแรงจูงใจและระบบสิทธิประโยชน์ การบูรณาการกับระบบการศึกษา และการประกอบอาชีพ และการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ และการสร้างการรับรู้ โดยต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งกองทัพ หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน

การดำเนินการตามแนวทางที่นำเสนอในงานวิจัยนี้จะช่วยเพิ่มจำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ซึ่งจะส่งผลให้กองทัพไทยมีกำลังพลสำรองประเภทผู้บังคับบัญชาที่มีคุณภาพ และเพียงพอต่อความต้องการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศไทยในระยะยาว อีกทั้งยังช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มี

คุณภาพ มีภาวะผู้นำ มีวินัย และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุกมิติต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนากำลังพลสำรองที่ชัดเจน โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการศึกษาต่อของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 และกำหนดเป้าหมายเชิงปริมาณและคุณภาพที่ชัดเจน
2. การพัฒนาระบบสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่จูงใจสำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 และกำลังพลสำรอง โดยอาจนำรูปแบบจากต่างประเทศมาปรับใช้ เช่น การให้สิทธิพิเศษด้านภาษี การศึกษา และการจ้างงาน
3. การบูรณาการระบบการศึกษาวิชาทหารกับระบบการศึกษาหลัก โดยกระทรวงกลาโหมและกระทรวงศึกษาธิการควรร่วมมือกันในการพัฒนาระบบเทียบโอนหน่วยกิตและการพัฒนาหลักสูตรร่วม
4. การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา ในการพัฒนาและส่งเสริมกำลังพลสำรอง เช่น การสร้างเครือข่ายการจ้างงาน การสนับสนุนทุนการศึกษา และการพัฒนาทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. การปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยปรับปรุงให้ทันสมัย บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลและการปฏิบัติการทางทหารสมัยใหม่ และพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน
2. การพัฒนาครูฝึกและสื่อการเรียนการสอน โดยพัฒนาครูฝึกให้มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนการสอนสมัยใหม่ และพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและน่าสนใจ
3. การปรับปรุงการประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและประโยชน์ของการศึกษาต่อ โดยใช้สื่อหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะสื่อออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย

4. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ในการส่งเสริมและสนับสนุนนักศึกษาให้ศึกษาต่อในหลักสูตรวิชาชีพทหาร เช่น การจัดตารางเรียนที่เอื้อต่อการฝึก การให้ความสำคัญกับกิจกรรมนักศึกษาวิชาชีพทหาร และการสนับสนุนด้านทรัพยากร

5. การพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการศึกษา ต่อของนักศึกษาวิชาชีพทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเพื่อสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของ นักศึกษาวิชาชีพทหารชั้นปีที่ 3 เกี่ยวกับการศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ในวงกว้าง เพื่อให้ได้ ข้อมูลที่ครอบคลุมและเป็นตัวแทนของประชากร

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อทำความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของนักศึกษาวิชาชีพทหาร โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก หรือ การสนทนากลุ่ม

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบระบบการพัฒนากำลังพลสำรองของประเทศไทย กับประเทศอื่น ๆ ที่มีระบบการพัฒนากำลังพลสำรองที่มีประสิทธิภาพ เช่น สิงคโปร์ อิสราเอล และเกาหลีใต้ เพื่อนำแนวปฏิบัติที่ดีมาประยุกต์ใช้กับบริบทของประเทศไทย

4. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาชีพทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ที่บูรณาการความรู้ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งเทคโนโลยีสมัยใหม่

5. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบูรณาการหลักสูตรนักศึกษาวิชาชีพทหาร เข้ากับการศึกษาในระบบอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาระบบเทียบโอนหน่วยกิตและการพัฒนา หลักสูตรร่วมที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

1. ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580). ราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 135, ตอนที่ 82ก (ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2561). หน้า11.
2. สงครามเย็น. ออนไลน์. เข้าถึงเมื่อ 28 ตุลาคม 2567. เข้าถึงได้จาก http://www.digitalschool.club/digitalschool/social2_1_1/m4_2/content/lesson4/more_4/item4_12.php
3. สุดารัตน์ ขาดิวิริยะสกุล. พันตรีหญิง. ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการศึกษาหลักสูตรวิชาทหารกับแรงจูงใจในการศึกษาต่อในหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 4 โรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การกำลังสำรอง. วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม - สิงหาคม 2558.
4. รวีรักษ์ สัตตบุศย์. พันเอก. แนวทางการสร้างการรับรู้ในนักศึกษาวิชาทหารมณฑลทหารบกที่ 22 เรื่องบทบาทพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย. เอกสารวิจัยเชิงคุณภาพ. วิทยาลัยเสนาธิการทหาร. กรุงเทพฯ ฯ. 2564.
5. หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน (2555). คำสั่งกองทัพบกเรื่องการฝึกนักศึกษาวิชาทหารประจำปีการศึกษา 2555. กรุงเทพฯ ฯ.
6. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ปี 2568. ออนไลน์. เข้าถึงได้จาก <https://rta.mi.th/rta-policy/>
7. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 2580) ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. ออนไลน์. เข้าถึงได้จาก <https://stopcorruption.moph.go.th/application/editors/userfiles/files/pdf>.
8. การประกาศมีสภาพเป็น นักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 5 ประจำปีการศึกษา 2567. หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน.
9. ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ. (2555). การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. สถาบันพระปกเกล้า. กรุงเทพมหานคร : ธรรมดาเพรส.
10. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. (2561). วิวัฒนาการทางยุทธศาสตร์กับหัวใจสำคัญของยุทธศาสตร์ในศตวรรษที่ 21. วารสาร NDC Security Review, 1, 1 30.

11. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ). สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2568. สืบค้นได้จาก https://www.nesdb.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf.
12. วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2532). การพัฒนาชุมชนประยุกต์. ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
13. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง พ.ศ. 2568 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม). ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2568. สืบค้นได้จาก https://d29iw4c1csrw3q.cloudfront.net/wpcontent/uploads/2023/02/masterplan_doae.pdf
14. นโยบายกองทัพบกปี 2568. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2568. สืบค้นได้จาก <https://www.thaitv5hd.com/web/content.php?id=40654>
15. พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง ปี 2558. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2568. สืบค้นได้จาก <https://huso.kku.ac.th/img/news/Student/Announcement/2/>
16. ณัฐพล พิชัยยา. การพัฒนากำลังพลสำรองของกองทัพบกเพื่อความมั่นคงและอธิปไตยของชาติ. วารสารวิชาการกองทัพบก. 2563;8(2):72-86.
17. วรเทพ บุญอาร์ักษ์. ยุทธศาสตร์การพัฒนากำลังพลสำรองเพื่อความมั่นคงของชาติในศตวรรษที่ 21. วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์. 2564;13(1):45-67.
18. สมชาย วงศ์ทอง. การประเมินผลโครงการส่งเสริมนักศึกษาวิชาทหารต่อยอดสู่กำลังพลสำรอง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. 2565;11(2):124-138.
19. พันเอก สุรศักดิ์ แสงจันทร์. นโยบายการสร้างเสริมกำลังพลสำรองของกองทัพไทยในบริบทของยุทธศาสตร์ชาติ. วารสารความมั่นคงศึกษา. 2566;5(1):23-42.
20. ชาญชัย ศรีสังข์. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 2566;15(2):87-102.
21. ชาญชัย ศรีสังข์. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 2566;15(2):87-102. หน้า 90-93.

22. อัจฉรา ชูติกาญจน์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5: กรณีศึกษานักศึกษาวิชาทหารในพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล. วารสารพัฒนาสังคม. 2566;25(1):78-93. หน้า 83-85.
23. พชรินทร์ สันติอัครวรรณ, มนสิชา อนุกุล. แนวทางการพัฒนาสิทธิประโยชน์และสวัสดิการสำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 เพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรอง. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข. 2564;15(3):280-295. หน้า 290-292.
24. นิชนันท์ สุวรรณกาญจน์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ในสถานศึกษาภาคตะวันออก. วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา. 2565;16(2):140-155. หน้า 145-147.

ภาคผนวก

ผนวก ก

การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์ในงานวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหารเพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองของกองทัพไทย

1. พลตรี ชายธัญญา วาจรัตน์
2. พันเอกหญิง อรุณลักษณ์ รักษ์แสงสว่าง
3. พันโท พันธุ์เทพ แก้วหนู

ผลการสัมภาษณ์

1. พลตรี ชายธัญญา วาจรัตน์

คำถาม สถานภาพของนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ในปัจจุบันเป็นอย่างไร

ตอบ ยังมีปัญหาในเรื่องจำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่มีจำนวนมาก ในแต่ละปี มีผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาวิชาทหารมากเกินไปกว่าความต้องการของกองทัพ อีกทั้งยังต้องการสิทธิในการยกเว้นการเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ จึงขาดความสนใจในการศึกษาวิชาทหาร

คำถาม สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหารเป็นอย่างไร

ตอบ ปัญหาส่วนตัวของนักศึกษาวิชาทหารเอง เช่น ไม่มีสถานศึกษาวิชาทหารให้เรียนต่อ ปัญหาภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว ปัญหาระยะทาง และเวลาเรียน

คำถาม แนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหารเพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองของกองทัพไทยเป็นอย่างไร

ตอบ ควรจัดทำแผนการเตรียมกำลัง และใช้กำลัง เพื่อกำหนดยอดรับนักศึกษาวิชาทหารประจำปี ปรับปรุง กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้อดีต่าง ๆ ในการเรียนต่อวิชาทหารในชั้นที่ 4 และ 5

2. พันเอกหญิง อรุณลักษณ์ รักษ์แสงสว่าง

คำถาม สถานภาพของนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ในปัจจุบันเป็นอย่างไร

ตอบ รายได้ของนักศึกษาวิชาทหารแต่ละอาชีพการ ประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานทหารยังมีน้อย กระแสของค่านิยมขณะนั้น รวมไปถึงรูปแบบการศึกษาของนักศึกษาวิชาทหาร ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร

คำถาม สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหารเป็นอย่างไร

ตอบ ปัญหาส่วนตัวของนักศึกษาวิชาทหารเอง เช่น ไม่มีสถานศึกษาวิชาทหารให้เรียนต่อ ปัญหาภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว

คำถาม แนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหารเพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองของกองทัพไทยเป็นอย่างไร

ตอบ จัดกิจกรรมเสริมสำหรับนักศึกษาวิชาทหารให้สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เป็นเยาวชนต้นแบบของกองทัพ และสังคม พร้อมปรับชุดความคิด (mind set) ของนักศึกษาวิชาทหารให้สอดคล้องกับความมั่นคงของชาติ

3. พันโท พันธุ์เทพ แก้วหนู

คำถาม สถานภาพของนักศึกษาวิชาทหารที่ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ในปัจจุบันเป็นอย่างไร

ตอบ ปัญหาในเรื่องการเดินทาง หรือระยะทางจากบ้านไปศูนย์ฝึกอาจจะไม่สะดวก สถานศึกษาวิชาทหารอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง อยู่ต่างอำเภอ ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหาร

คำถาม สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหารเป็นอย่างไร

ตอบ บุคคลที่มีผลการเรียนดีส่วนใหญ่จะเรียนสาขาวิชาอื่น ผู้ที่มีผลการเรียนปานกลางส่วนใหญ่ชอบที่จะเรียนวิชาทหาร ซึ่งอาจจะมีปัจจัยบางอย่างเข้ามา

เกี่ยวข้อง เช่น รายได้ของสาขาอาชีพแต่ละอาชีพ, ความมั่นคงของอาชีพ, สวัสดิการ เป็นต้น

คำถาม แนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษา วิชาทหารเพื่อเพิ่มจำนวนกำลังพลสำรองของกองทัพไทยเป็นอย่างไร

ตอบ หน่วยฝึกศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหารต้องจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ และ เครื่องช่วยฝึกให้ครบตามอัตรา นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาปรับปรุงระบบการฝึกศึกษา เพิ่มประสิทธิภาพในการฝึกศึกษา และบริหารจัดการสิ่งอุปกรณ์เครื่องช่วยฝึกให้มีความ พร้อมในการศึกษา

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ พันเอก ปทาน ดุลยวัตดีเลิศ

วัน เดือน ปีเกิด 30 กันยายน 2524

ประวัติสำเร็จการศึกษา

พ.ศ. 2546 ปริญญาตรี โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

พ.ศ. 2552 ปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2546 นายทหารซ่อมยานยนต์ หมวดซ่อมบำรุงส่วนหน้า
กองสรรพาวุธเบา กองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน

พ.ศ. 2551 ผู้บังคับหมวดซ่อมบำรุงส่วนหน้า กองสรรพาวุธเบา
กองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน

พ.ศ. 2555 หัวหน้าหมวดคลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท 5
แผนกคลังแสงที่ 6 กองคลังแสง กรมสรรพาวุธทหารบก

พ.ศ. 2556 ประจำโรงเรียนเสนาธิการทหารบก
หลักสูตรหลักประจำชุดที่ 92

พ.ศ. 2559 หัวหน้าแผนกกิจการพลเรือน กองยุทธการและการข่าว
กรมสรรพาวุธทหารบก

พ.ศ. 2561 ผู้บังคับกองพันนักเรียน โรงเรียนทหารสรรพาวุธ
กรมสรรพาวุธทหารบก/นายทหารคนสนิท
เจ้ากรมสรรพาวุธทหารบก

พ.ศ. 2564 อาจารย์หัวหน้าแผนกอุตสาหกรรมโรงงาน
โรงเรียนทหารสรรพาวุธ กรมสรรพาวุธทหารบก

พ.ศ. 2564 รองผู้อำนวยการกองทะเบียนพลนักศึกษาวิชาทหาร
หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน

ตำแหน่งปัจจุบัน

พ.ศ. 2568 รองผู้อำนวยการกองทะเบียนพลนักศึกษาวิชาทหาร
หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน